Liite

4.9.2022

Rahoitusmarkkinaosasto / VM

Talouspoliittinen ministerivaliokunta 4.9.2022

Asiantuntijat: osastopäällikkö, ylijohtaja Pauli Kariniemi, valtiovarainministeriö, finanssineuvos Sakari Lehtiö, valtiovarainministeriö, osastopäällikkö, ylijohtaja Riku Huttunen, työ- ja elinkeinoministeriö, ylitarkastaja Tatu Pahkala, työ- ja elinkeinoministeriö

Asia: **Sähkön johdannaismarkkinoilla toimivien yhtiöiden maksuvalmiutta tukevan lainaohjelman keskeisiä ehtoja**

Esitys: **Valtiovarainministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö esittävät, että talouspoliittinen ministerivaliokunta puoltaisi seuraavia toimintalinjauksia:**

- Sähkön johdannaismarkkinoilla toimivien yhtiöiden laina- ja valtiontakausohjelmasta myönnettäviin lainoihin sovelletaan lähtökohtaisesti liitteen 1 mukaisia keskeisiä ehtoja;
- Lainaohjelman EU notifikaatio laaditaan liitteen 1 mukaisten ehtojen perusteella.

Asian käsittelyvaihe:

Vuoden 2022 3. lisätalousarvioesityksessä esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi, että valtioneuvosto voisi myöntää tarvittaessa vastavakuutta vaatimatta valtioneuvoston tai sen määräämissä rajoissa valtiovarainministeriön muutoin päättämin ehdoin valtion laina- ja takausohjelmasta velkakirjalainoja tai omavelkaisia takauksia pääomaltaan yhteensä enintään 10 miljardia euroa Suomessa sähköntuotantoa harjoittaville yhtiöille niiden sähkösopimuksissa käytettävien johdannaissopimusten lisääntyneiden vakuusvaatimusten aiheuttaman likviditeettitarpeen kattamiseksi.

Lisätalousarvioehdotus on tarkoitus käsitellä valtioneuvoston istunnossa viimeistään 7.9. ja lähettää sen jälkeen eduskunnan käsiteltäväksi. Nyt talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle esiteltävä asia liittyy kyseisen lisätalousarvion toimeenpanoon mahdollisen eduskunnan hyväksynnän jälkeen. Tässä vaiheessa ministerivaliokunnalle esitetään puollettavaksi lainaehdot, sillä lainojen toimeenpano on vaihtoehtoista takausmallia nopeampaa. Myöhemmin on tarkoitus tuoda vastaavat takausmallin ehdot myös valiokunnan käsiteltäväksi.

Tausta:

Venäjän hyökkäyssodan ja kaasutoimitusten vähentämisen seurauksena Euroopan sähkö- ja kaasumarkkinat ovat ajautuneet vuoden 2022 kuluessa poikkeukselliseen tilanteeseen, jossa sähkön ja kaasun hinnat ovat kohonneet merkittävästi.

Energian hintojen nousun seurauksena sähkön johdannaismarkkinapaikkojen vakuusvaateet ovat romahduttaneet pörssikaupankäynnin likviditeetin johtaen hinnan voimakkaaseen nousuun pidemmän aikavälin johdannaistuotteissa (Nasdaq Commodities -johdannaismarkkina).

Sähköntuotantoaan johdannaistuotteilla suojaavien sähköntuottajien vakuusvaateet ja johdannaiskaupan selvitykseen tarvittava käyttöpääomamäärä Nasdaq Commodities -pörssissä on noussut nopeasti poikkeuksellisen korkealle tasolle. Näiden tasojen edelleen kasvaessa on uhkana sähköntuottajien ajautuminen likviditeettikriisiin.

Vakuusvaatimuksien suuri kasvu on johtanut keväästä 2022 lähtien johdannaispositioiden sulkemiseen, mikä on johtanut markkinavolyymin pienentymiseen ja edelleen volatiliteetin kasvuun johdannaispörssissä. Toimijat ovat siirtyneet merkittävässä määrin kahdenvälisiin sopimuksiin, mikä voi osaltaan aiheuttaa systeemiriskiä markkinaan, jos vastapuoliriskit realisoituvat. On myös riski, että likviditeettikriisi johtaa jonkun yhtiön maksukyvyttömyyteen pörssin selvityksen näkökulmasta, mikä puolestaan lisäisi muiden vastuita markkinapaikalla. Tämä puolestaan voi johtaa muiden yhtiöiden maksukyvyttömyyteen. Maksukyvyttömyyden tapahtuessa yhtiön omaisuutta, tässä tapauksessa voimalaitoksia, jouduttaisiin huutokauppaamaan. Jos samanaikaisesti maksuvaikeuksissa on useita yhtiöitä, kotimaisia ostajia voisi olla vaikea löytää ja voimalaitosten omistusta voisi siirtyä ulkomaisiin käsiin.

Suomen talouden ja yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa on kriittistä. Valtion laina- ja takausohjelman tarkoituksena on varmistaa, että sähkömarkkinoiden toimivuuden kannalta keskeisten toimijoiden likviditeetti ja toimintakyky voidaan turvata tilanteessa, jossa rahoitus- ja vakuusjärjestelyitä ei ole saatavissa markkinoilta.

Lainojen tai valtiontakausten myöntäminen on harkinnanvaraista ja myöntäminen edellyttäisi työ- ja elinkeinoministeriön antamaa puoltavaa lausuntoa.

Lainaehtojen määrittelyssä on pyritty markkinaehtoiseen hinnoitteluun ja takausten tulee joka tapauksessa täyttää EU:n valtiontukisäännöt. Laina- ja valtiontakausohjelma täytyy notifioida EU:n komissiolle. Komissiolle pitää ilmoittaa mikä ohjelman hinnoittelumalli on. Tämä on eräs keskeinen syy esitykselle laatia lainoille vakioidut ehdot. Muita syitä ovat mm. hakijoiden tasapuolinen kohtelu, hakijoiden mahdollisuus arvioida rahoituksen ehtoja ennen

sen hakemista ja itse hakemusten käsittelyprosessin sujuvuus myös ministeriössä.

Liitteessä kuvataan lainaohjelman keskeiset ehdot. Liitteen ehtoasiakirja ei kuitenkaan ole Suomen valtiota sitova takaustarjous.

Liite 1: Sähkön johdannaismarkkinoilla toimivien yhtiöiden maksuvalmiutta tukevan lainaohjelman keskeisiä ehtoja

Lainaohjelman tavoite	• Lainojen tarkoituksena on yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten sähkön johdannaismarkkinoilla toimivien yhtiöiden likviditeetin tilapäinen turvaaminen sähkömarkkinoiden poikkeuksellisessa tilanteessa.
Lainojen enimmäis-määrä	• Valtion laina- ja takausohjelman puitteissa yhtiöille myönnettyjen lainojen ja valtiontakausten yhteenlaskettu enimmäismäärä on 10 miljardia euroa pääoman osalta (Eduskunnan antama valtuusmäärä).
Lainojen kohde, käyttötarkoitus, ja pääasialliset edellytykset niiden myöntämiselle	• Lainaohjelman puitteissa Suomen valtio voi myöntää lainoja sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille kattamaan sähkön johdannaispörssin edellyttämien lisääntyneiden vakuusvaatimusten aiheuttamaa likviditeettitarvetta. • Lainoja voi käyttää vain sähkön johdannaispörssikaupan vakuusvaatimusten kattamiseksi. • Tässä ohjelmassa mainittu laina voidaan myöntää vain Suomen kannalta keskeisille toimijoille. Suomen kannalta keskeisiksi toimijoiksi katsotaan toimijat, joilla on omia voimalaitoksia tai omistusosuuksia yli 100 MW sähköntuotantotehon edestä, tai yhtiöille joiden toiminnan jatkuminen on yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittistä. • Lainaa ei voida myöntää, jos lainanottaja on/on ollut taloudellisissa vaikeuksissa. • Lainaa ei saa käyttää yhtiön olemassa olevan rahoituksen ennenaikaiseen tai maksusuunnitelmasta poikkeavaan takaisinmaksuun, tai jo olemassa olevan rahoituksen tai niiden vakuuksien järjestelyyn muullakaan tavoin. • Lainojen myöntäminen on harkinnanvaraista ja myöntämisen keskeisenä perusteena on sähkömarkkinoiden toimivuuden turvaaminen. Lainojen myöntäminen edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön antamaa puoltavaa lausuntoa.
Ohjelman voimassaoloaika	• Lainoja voidaan myöntää tämän ohjelman puitteissa vuoden 2023 loppuun saakka.
Lainojen nostoaika ja lainojen nostaminen	• Laina on nostettava enintään 1 kuukauden kuluttua sen myöntämisestä. • Laina on nostettava kerralla kokonaisuudessaan

Lainojen maturiteetti	• Lainojen juoksuaika on enintään 2 vuotta sen myöntämispäivästä.
Lainojen ennenaikainen takaisinmaksu ja peruuttaminen	• Tavanomaiset määräykset Lainojen ennenaikaista takaisinmaksua edellyttävistä tilanteista, mukaan lukien: o lainvastaisuus o pakotteiden rikkominen o omistuksen muutos Lainanottajalla on oikeus maksaa Laina takaisin kokonaisuudessaan tai osittain ennenaikaisesti 14 vuorokauden etukäteisilmoituksella. Takaisinmaksettavan erän on oltava aina vähintään 30 % lainan alkuperäisestä pääomasta. Takaisinmaksettua Lainaa ei voi nostaa uudelleen.
Korko nostetulle lainalle	• Marginaali + Euribor 6 kk • Marginaali o 10 % pa. ensimmäiset 6 kk lainasopimuksen allekirjoittamisesta. o 12 % pa. sen jälkeen juoksuajan loppuun asti.
Koron maksupäivät	• Puolivuosittain 31.12. ja 30.6. Viimeinen koronmaksupäivä Lainan pääoman eräpäivänä.
Viivästyskorko	• Lainan korko + 3 % - yksikköä
Palkkiot ja kulut	• Järjestelypalkkio 2 % lainan määrästä o Järjestelypalkkio on maksettava aikaisempana seuraavista: ▪ 5 arkipäivän kuluessa lainasopimuksen allekirjoituksesta; tai ▪ Lainan ensimmäisenä nostopäivänä. • Lainanottajat vastaavat kustannuksista, jotka lainanantajalle aiheutuu Lainaan liittyvistä neuvotteluista ja dokumentaation laatimisesta (ml. juridisesta neuvonannosta ja markkinaehtoisuusanalyyseistä)
Maksuton suunnattu osakeanti	• Lainanottaja tulee toteuttamaan maksuttoman suunnatun osakeannin, (mikäli Lainanottaja nostaa Lainaa) jossa Lainanantajalla on oikeus merkitä Lainanottajan uusia osakkeita määrä, joka vastaa 1%:a Lainanottajan kaikista osakkeista (osakeannin toteuttamisen jälkeen). o Mikäli maksutonta suunnattua osakeantia ei ole aikataulun tai muun erityisen syyn vuoksi mahdollista

	toteuttaa, Lainan marginaalia korotetaan 3 %-yksiköllä.
Etuoikeus ja vakuudet	• Lainan on oltava vähintään velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain (1578/1992) 2 §:n tuottamalla etuoikeudella muihin velkojiin nähden. • Laina edellyttää pääsääntöisesti turvaavaa vakuutta. Tästä vaatimuksesta voidaan perustellusta syystä poiketa ja myöntää laina tarvittaessa vakuudella, joka ei ole turvaava tai ilman vakuutta. Vakuuden omistajan on kustannuksellaan huolehdittava vakuuskohteen riittävästä vakuuttamisesta ja asianmukaisesta hoitamisesta. • Mikäli laina myönnetään poikkeuksellisesti ilman vakuutta tai jos vakuutena käytetään yrityskiinnitystä, Lainan edellytyksenä on lähtökohtaisesti panttauskielto (*negative pledge*) ja Lainan marginaalia korotetaan 3 %-yksiköllä.
Tiedonanto-velvollisuudet	• Valtiovarainministeriölle on esitettävä ennen Lainan myöntämistä olennaiset luotonsaajan luottokelpoisuuden ja luotettavuuden arviointiin liittyvät seikat, joilla voidaan katsoa olevan merkitystä Lainaa myönnettäessä siihen liittyvän riskin arvioinnissa. • Valtiovarainministeriöllä ja Valtiokonttorilla on mahdollisten sopimusmääräysten estämättä lainanantajana oikeus saada Lainan valvonnassa tarpeelliset tiedot lainanottaja yhtiöltä ja toimittaa yhtiön talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta annetun lain (448/1988) 15 a §:ssä säädetyn tiedonsaantioikeuden nojalla.
Päätöksenteko	○ Seuraavia toimia liittyen Lainaan, Lainanottajaan tai sen toimintaan ei saa toteuttaa ilman Lainanantajan etukäteistä kirjallista suostumusta: ○ Lainan takaisinmaksuohjelman muuttaminen, ellei muutos ole kokonaisuutena arvioiden vähäinen tai muutos on yllä mainitun ennenaikaisen takaisinmaksukohdan mukainen; ○ Lainanottajan yhtiöjärjestyksen muuttaminen; ○ Lainanottajan lähipiirin kanssa tai niiden hyväksi tehtävät rahalainat, vakuusjärjestelyt, merkittävät sopimukset ja muut oikeustoimet; ○ Lainanottajan johdon (mukaan lukien ylin operatiivinen johto) palkitsemisjärjestelmien tai palkitsemisen ehtojen muuttaminen;

	▪ yhtiön hallituksen ja johtoryhmän jäsenelle ja toimitusjohtajalle ei makseta yhtiön palkitsemisjärjestelmän mukaisia lyhyen tai pitkän aikavälin kannustimia, tai näihin rinnastuvia muita tulosperusteisia palkkioita, jotka kertyvät vuosien 2022 ja 2023 taloudellisten tunnuslukujen perusteella. Heille maksettavaa kiinteää palkkaa tai muita etuuksia ei myöskään koroteta vuosina 2022 ja 2023. o Lainanottajan yhtiömuodon muuttaminen ja yritysjärjestelyt (ml. sulautuminen, jakautuminen tai liiketoiminnan luovutus) o Lainanottajan konsernirakenteen muuttaminen; o Lainanottajan ja sen konserniin kuuluvien yhtiöiden omistussuhteiden tai määräysvallan muutos; o merkittävien varallisuuserien luovutus; tai o Lainanottajan merkittävä lisävelkaantuminen.
Varojenjaon rajoitus	• Lainanottaja sitoutuu olemaan jakamatta osinkoa tai toteuttamatta muuta varojenjakoa siihen saakka, kunnes Lainaan liittyvät velvoitteet ovat kokonaan päättyneet ja Suomen valtiolla ei ole Lainanottajaa kohtaan Lainaan perustuvia saatavia.
Eräännyttämisperusteet	• Tavanomaiset eräännyttämisperusteet • Suomen valtiolla on oikeus peruuttaa myöntämänsä Laina nostamattoman luoton osalta tai irtisanoa Laina heti maksettavaksi luottosopimuksen mukaisilla perusteilla ja ainakin myös seuraavilla perusteilla; • valtion myöntämän Lainan käyttötarkoitus on Lainasopimuksen tekemisen jälkeen muuttunut tai luottoa ei ole käytetty haettuun käyttötarkoitukseen; • Lainahakemuksen käsittelyn yhteydessä on annettu harhaanjohtavia tietoja tai Suomen valtiolta on salattu tietoja, jotka ovat voineet vaikuttaa Lainan myöntämiseen tai sen ehtoihin; • valtiolle ei ole toimitettu Lainan juoksuaikana tietoja valtion lainanantoa koskevan lainsäädännön mukaisen tiedonsaantioikeuden nojalla tai valtion tiedonsaantioikeutta tai tarkastusoikeuden toteuttamista on vaikeutettu; • vakuutena olevasta omaisuudesta huolehtiminen tai asianmukainen vakuuttaminen on laiminlyöty tai

	vakuusomaisuuden arvio on muutoin heikentynyt vakuudenantajan toimenpiteiden tai laiminlyönnin johdosta; • Lainanottaja on toteuttanut Lainanantajan suostumusta edellyttäviä toimenpiteitä ilman valtion antamaa kirjallista suostumusta tai lainasopimuksen muita ehtoja on rikottu tai laiminlyöty; tai • Lainanottajan toimintaedellytykset tai taloudellinen tila on olennaisesti heikentynyt tai olosuhteet ovat muutoin olennaisesti muuttuneet valtion riskiä olennaisesti lisäävästi muun kuin koronaviruspandemian, Ukrainan sodan tai sen seurannaisvaikutusten vuoksi.
Sopimuksen siirto	• Lainanantajalla on oikeus siirtää lainasopimus ja/tai siitä johtuvat oikeutensa ja velvollisuutensa kolmannelle osapuolelle laina-ajan kuluessa; • Lainanottajalla ei ole oikeutta siirtää lainasopimuksesta johtuvia oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan.
Sovellettava laki	• Suomen laki
Lainapäätökset	• Suomen valtio tekee lainapäätökset harkinnanvaraisesti tässä lainaohjelmassa mainittuja keskeisiä ehtoja soveltaen. • Valtiovarainministeriöllä on oikeus lainahakemuksen käsittelyn yhteydessä pyytää ulkopuolista arviota lainaan liittyvän riskin arvioimiseksi. • Tapauskohtaisen harkinnan mukaan käytetään lisäksi muitakin erityisehtoja. Lainapäätökseen voidaan sisällyttää myös muun muassa lainan hallinnointiin, sen juoksuajan aikana liittyviin tiedonanto- ja huolehtimisvelvollisuuksiin, vakuusomaisuuden hoitoon ja säilyttämiseen liittyviä tarkempia ehtoja sekä muita rahoittajakäytännössä tyypillisiä ehtoja. • Tässä ohjelmassa mainituista ehdoista riippumatta Lainan on täytettävä valtiontukisääntelyn ja muun lainsäädännön täyttämät edellytykset. • Laina on valtiota lainanantajana sitova, kun lainasta on päätetty valtioneuvoston ohjesäännön edellyttämällä tavalla, ellei lainapäätöksessä ole toisin mainittuna. Tämä lainaohjelman ehtoasiakirja ei ole Suomen valtiota sitova lainatarjous.